

“Жыццё для нас – дар і даніна...”

Першая спроба аўтабіяграфіі

Вось дапісваю апошнія радкі чарговага рыфматвора. Так з нядаўняга часу я называю рыфмаваныя вершы, што ліюцца бясконцаю плынню з душы на паперу. Ледзь-ледзь паспяваю пісаць услед да гэтай татальнай дыктоўкай падсвядомасці – Святога Духа, з якім у мяне зямных гадоў шэсцьдзесят нязменнае, выверанае не раз духоўнае сяброўства.

Наш Бог

Нам слова “смерць” паскудзіць слых,
Як словы “скон”, “труна”, “магіла”...
Наш Бог – Бог мёртвых і жывых!
Яму стварэнне Яго міла...

Гасподзь выпешчвае Душу
Між зор – слухмянае дзіцятка –
І пасылае ў тлум і шум
Нейкай зямлі сваёй спачатку...

Яна гартуецца ў агні,
Вадзе і ў звонкіх медных трубах...
Яе палічаны ўсе дні
Ў матэрыі занадта грубай!

І паўтараецца амаль
Усё аднолькава бясконца,
Пакуль закручвае спіраль
Галактыка, а потым... сонца...

Цаніце кожны свой уздых
І дыхайце бясконца многа!
Наш Бог – Бог мёртвых і жывых...
Пашчасціла нам, людзі, з Богам!

Што гэта за твор? Адкуль ён узяўся? Лёг на паперу літаральна за пяць якіх хвілін... Хто можа ведаць, як уладкавана наша жыццё, па якіх сусветных законах грубай і тонкай матэрыі усё існуе і працуе? Толькі Ён – Святы Дух...

Апошнія два дзясятка год гэтыя незямныя здагадкі і веды усё часцей пераходзяць у маю свядомасць, часткова якой валодаюць і дэманічныя сілы. І ідуць яны з глыбокай падсвядомасці, дзе ўпэўнена пасяліўся Дух добры і светлы. Людзі нібыта дасведчаныя кажуць, што ад настойлівых духоўных маіх пошукаў па вядомаму біблейскаму прынцыпу “стукайся ў дзверы і табе яны адчыняцца” Гасподзь адкрыў-такі канал сувязі праз які кантактуецца са мной тое самае чацвёртае вымярэнне, дзе гэтак вольна і дыхтоўна пачуваецца Святы Дух. Такім чынам задзейнічаны чакры, што адказваюць за гэты кантакт...

Так, першыя “вершы” раіліся ў маёй дзіцячай галаве гадоў шэсцьдзесят таму. Як толькі ў школе я ўлавіў іх прыемныя алгарытмы. Праўда, да гэтага душа песцілася народнымі песнямі і прыпеўкамі. Сярод хлапчукоў-аднагодкаў і аднакласнікаў я быў адзіны “літаратар” і “журналіст”, бо прыдумваў сцэнары, маляваў на папяровых стужках “кінакадры” і агучваў іх, “круцячы” кіно. Яшчэ я пісаў нейкія гісторыі, афармляў іх на

некалькіх аркушыках, рабіў малюнкi, сшываў у кніжачку, якую потым прапаноўваў сябрам за сімвалічны кошт. Яшчэ спрабаваў “выпускаць” сваю газету, свой “часопіс” і нават “кіначасопіс”...

Выбару, кім буду, калі вырасту і стану дарослым, вядома, не заставалася – буду пісьменнікам. Але хацелася стаць і артыстам, і спеваком – балазе, здольнасці назіраліся ўніверсальныя...

Такім чынам, яшчэ змалку я ўспрыняў жыццё як дар Боскі, бо Гасподзь прысутнічаў у маёй душы з самага нараджэння – бацькі мае тата Мікалай Гардзеewіч і мама Марыя Якімаўна былі глыбока веруючымі-праваслаўнымі і спачатку насілі, а потым вадзілі мяне ў царкву на службы па ўсім нядзелям і святам.

Нарадзіўся я перад святам Мікалая ўгодніка Божага, 12 снежня 1949 года, але ў пасведчанні аб нараджэнні ў сельсавеце па просьбе бацькі запісалі “3 студзеня 1950 года” – відаць, у той дзень, калі бацька прыйшоў рэгістраваць маё з’яўленне. Адзначаю абедзве даты. Увогуле, усё люблю падвойнае, дваякае... Маю два дні і два гады народзінаў, дзве малыя радзімы – вёску Клімянцінава, што ў Янаўскім раёне, і вёску Осаўцы, што ў раёне Драгічынскім... Нават Айчыны, вялікія Радзімы як бы маю дзве – Беларусь і Польшча – адна колішняя Рэч Паспалітая, якую так любілі мае бацькі, звычайныя, здавалася б, сяляне, а на самой справе добра адукаваныя і даволі культурныя, выхаваныя на той час людзі (скончылі на выдатна Польшкую школу падставовую).

Дык вось, насамрэч, я з’явіўся на свет уначы з 11 на 12 снежня 1949 года. Да праваслаўнага свята цудадзейнага Міколы заставаўся якраз тыдзень, і бацькі вырашылі аднадушна назваць мяне Міколкам. Да таго ж, і бацька – Мікола, толькі, праўда, “вясновы”...

Першы ўспамін, нібы далёкі сон: хата ў Клімянцінава, маці мае падлогу (яна такая чыстая, з жаўтаватым блескам), а бацька на лаўцы ад покутняй сцяны падкідвае, “гучукае” мяне. Колькі мне тады было? Паўгода, відаць, не болей... Не, не болей, таму што бацьку у канцы мая ці напачатку чэрвеня 1950 года ўжо забралі ў армію.

Улетку таго ж 1950 года ў Клімянцінава адбыўся вялікі пажар. Прычынай яго стаў выбух гранаты ў хляве па суседству. Нехта данёс ў сельсавет, што ў Клімянцінава ў адным з хлявоў хаваюцца “бульбашы”. Гэтак тутэйшыя называлі ўкраінскіх нацыяналістаў, якія бадзяліся да таго часу яшчэ па лясках невялікімі групамі і зрэдку рабавалі крамы. Дык вось пасля чарговага налёту на краму, здаецца, ў Заваяціна адна з груп “бульбашоў” і апынулася ў Клімянцінава ў хляве па суседству з нашай хатай. Маці расказвала. Сядзела яна са мной ды з са сваёй маці, маёй бабулькай Ульянай, у хаце. Ажно бачаць: адзін салдат прабег пад вокнамі, другі, потым загучэлі аўтаматныя чэргі. Неўзабаве раздаўся выбух. Гэта “бульбашы” падарвалі сябе, каб не здацца жывымі. Яшчэ праз некаторы час увесь двор завалок чорны дым, пачуліся крыкі людзей. Стала зразумела: пажар...

Мяне вынеслі разам з некаторымі хатнімі рэчамі на вуліцу. Ратаваліся ад пажару ўсе суседзі. Я ляжаў ў адной калысцы з суседскай дзяўчынкай, равесніцай Раяй Салівончык. Солдаты дапамагалі вяскоўцам тушыць гаспадарчыя прыбудовы, якія ўжо ахоплівала няшчаднае полымя. Адзін з іх палез на саламяны дах нашай хаты, людзі падавалі яму намочаныя ў вадзе прасцірадлы, і ён накрываў імі саламяныя кулі, якія ў любы момант маглі ўспыхнуць ад іскры ў блізкага полымя.

Толькі так удалося ўратаваць нашу хату. Згарэла некалькі суседніх клунь і хлявоў...

Маленства, дзяцінства праходзілі пераважна на хутары дзеда Якіма і бабулькі Ульяны Млынцоў – бацькоў маёй мамы. Малога мяне захутвалі ў коц ды радно і насілі па чарзе то маці, то бацька з вёскі на хутар і з хутара назад у Клімянцінава. Гэта была адлегласць у тры-чатыры кіламетры. А калі пайшоў у школу, дык дарога дамоў у вёску і са школы да хутара стала для мяне амаль аднолькавай – два кіламетры...

Вучыўся, я не скажу, каб з цікавасцю, аднак не горш за большасць сваіх аднакласнікаў. У пяцідзесятыя гады – а пайшоў я ў першы клас Клімянцінаўскай пачатковай школы ў 1956 годзе – трэба было спачатку скончыць чатыры класы. Потым была сямігодка. У пяты клас

з усімі сваімі аднакласнікамі я хадзіў у суседнюю вёску Гузічы (афіцыйна – чамусьці Оўзічы), што знаходзіцца праз лес за чатыры кіламетры ад Клімянцінава. Аднак правучыўся я там толькі два гады – апошнія два тыдні ў шостым класе я ўжо давучваўся ў Асавецкай васьмігодцы. Мае бацькі пераехалі жыць у новы дом, пабудаваны дзедом Якімам у суседняй вёсцы Осаўцы, толькі ўжо Драгічынскага раёна...

Дзесяткі год ужо мяне турбуе задумка напісаць аповесць для дзяцей, дзе хачу паказаць жыццё і захапленні вясковых дзяцей у падлеткавым узросце тых часоў. Гэта тады ў маёй душы актыўна фармаваліся якасці своеасаблівага духоўнага лідарства. Памятаю, спачатку я ўвесь час прыдумваў для сваіх аднагодкаў розныя гульні, а потым кіраваў стварэннем па ўласнаму ўяўленню своеасаблівай “дзяржавы”, у якой кожнаму аднагодку адводзілася свая роля... Вось пра гэта і будзе аповесць!

Поўную агульную адукацыю атрымліваў ужо ў Белінскай сярэдняй школе. Гэта была чацвёртая ў маім жыцці школа. Такія частыя перамены ўспрымаліся мною з цікавасцю. Яны працягваліся ўсё далейшае маё жыццё і станоўча ўплывалі як на маё самадчуванне, так і на развіццё і фармаванне маёй асобы.

Колькі маленькіх жыццяў за адно вялікае зямное жыццё пражывае чалавек! Дзяцінства – гэта адно жыццё, школьныя гады – зусім другое, калі хто служыць у войску ці студуе – гэта ўжо трэцяе... І гэтак далей... Калі ў сваім “чацвёртым вымярэнні” я пачынаю “варашыць” пражытае, гады складваюцца ў перыяды, этапы, якія вельмі адрозніваюцца па варунках ды сітуацыях, па маштабах пераасэнсавання і значнасці свайго духоўнага развіцця. З гэтых “маленькіх” жыццяў складаецца сапраўднае “мнагамернае” жыццё – не такое ўжо і кароткае, як нам парой здаецца...

Напрыклад, два гады армейскага жыцця помняцца ў безлічых дэталях і цягнуцца, асабліва без водпуску “цэлую вечнасць”. А студэцкае жыццё, а першыя гады любімай працы... Падаецца мне, я адзін з тых шчаслівых людзей, якія заўжды займаліся толькі любімай працай. Пачынаў працаваць на будоўлі – цікава, стваральна, творча... Потым настаўнічаў, аб чым марыў ў школьныя гады, – таксама які прастор для інтэрпрэтацый, творчасці. І, нарэшце, -- журналістыка, першыя прыступкі ў чароўны свет літаратурнай творчасці!

З большага ўсе адчуванні, пачуцці, думкі тых часоў я пастараўся перадаць у першай частцы шматгадовай літаратурнай працы – у рамане “Паўстанне Пагоні”. Твор да гэтага часу яшчэ няскончаны з-за свай маштабнасці, бо ахоплівае перыяд недзе з 1975 па сённяшнія дні. Вядома, па зместу ён у значнай ступені аўтабіяграфічны, але ідэя яго палягае як на псіхалагічным, так і на сацыяльна-палітычным пластах...

Зрэшты, спробы пісаць прозу праследавалі мяне заўсёды. Але пачынаў і пісаў я свае апавяданні, аповесці, а нават раманы, п’есы, кінасцэнары кароткімі ўрыўкамі. І таму як прэзаік, лічу, я пакуль не сфармаваўся, нават унутрана не аформіўся... Дасць Бог здароўя і больш спакойнага пад старасць жыцця – усё пачатае і задуманае напішацца. Бо гэта ўсё тое, што Гасподзь Бог дараваў: талент, магчымасць самарэалізавацца праз літаратурную творчасць

А планаў – грамадзё! І гэта вынікае з разумення, якой павінна і можа быць мая даніна, аддача Госпаду Богу. Гэта як у той прытчы, дзе багацей даў кожнаму з трох работнікаў розную колькасць талентаў (манет) і як кожны з іх імі распарадзіўся...